

**ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA TEZKOR-QIDIRUV
FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH**

Baxodirov Muhammadxanafiy Muxammadnosir o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kursanti

Toshkent. sh

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20598962>

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ichki ishlar organlarida tezkor-qidiruv faoliyatini (TQF) moliyalashtirishning normativ-huquqiy, ma'muriy va tashkiliy mexanizmlari kompleks tahlil qilingan. Tezkor-qidiruv tadbirlarini moddiy-texnik jihatdan ta'minlash, maxfiy hamkorlarni rag'batlantirish hamda moliyaviy xarajatlar ustidan qonuniylikni ta'minlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, jinoyatchilikning raqamli makonga ko'chishi fonida "High-tech policing" usullarini moliyalashtirish, "E-Ma'muriy ish" axborot tizimi orqali byudjet mablag'larini maqbullashtirish (optimizatsiya) imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va Janubiy Koreya davlatlarining maxsus xizmatlari va politsiyasini moliyalashtirishdagi ilg'or xorij tajribasi o'rganilib, milliy qonunchilik hamda amaliyotni takomillashtirish bo'yicha aniq ilmiy-amaliy takliflar, xususan, metodik materiallarni xalqaro platformalarda indeksatsiya qilish masalalari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tezkor-qidiruv faoliyati, moliyalashtirish, davlat byudjeti, maxfiy xarajatlar, E-Ma'muriy ish, High-tech policing, xorij tajribasi, jamoat xavfsizligi, idoraviy nazorat.

Аннотация: В данной научной статье проводится комплексный анализ нормативно-правовых, административных и организационных механизмов финансирования оперативно-розыскной деятельности (ОРД) в органах внутренних дел. Освещены вопросы материально-технического обеспечения оперативно-розыскных мероприятий, стимулирования негласных

Contact: 99 826 99 56

сотрудников и обеспечения законности финансовых расходов. Также на фоне перехода преступности в цифровое пространство рассмотрены возможности финансирования методов «High-tech policing» и оптимизации бюджетных средств посредством информационной системы «Е-Административное дело». Изучен передовой зарубежный опыт финансирования спецслужб и полиции США, Великобритании, Германии и Южной Кореи, разработаны конкретные научно-практические предложения по совершенствованию национального законодательства и практики, в частности, вопросы индексации методических материалов на международных платформах.

Ключевые слова: оперативно-розыскная деятельность, финансирование, государственный бюджет, секретные расходы, Е-Административное дело, High-tech policing, зарубежный опыт, общественная безопасность, ведомственный контроль.

Abstract: This scientific article provides a comprehensive analysis of the regulatory, administrative, and organizational mechanisms for financing operational-search activities (OSA) in internal affairs bodies. The issues of material and technical support for operational-search measures, incentivizing confidential informants, and ensuring the legality of financial expenditures are highlighted. Additionally, against the backdrop of crime shifting into the digital space, the possibilities of financing "High-tech policing" methods and optimizing budget funds through the "E-Administrative Case" information system are considered. The advanced foreign experience in financing intelligence services and police in the USA, the UK, Germany, and South Korea was studied, and specific scientific and practical proposals for improving national legislation and practice were developed, including the indexing of methodological materials on international platforms.

Keywords: operational-search activity, financing, state budget, covert expenditures, E-Administrative Case, High-tech policing, foreign experience, public safety, departmental control.

KIRISH

Davlatning milliy xavfsizligini ta'minlash, jinoyatchilikka qarshi murosasiz kurashish va jamiyatda huquq-tartibotni o'rnatish ichki ishlar organlari (IIO) tezkor-qidiruv faoliyatining samaradorligiga bevosita bog'liqdir. Tezkor-qidiruv faoliyati (TQF) o'ziga xos yashirin (maxfiy) xarakterga ega bo'lib, maxsus kuchlar, vositalar hamda metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Bunday murakkab va serqirra jarayonni uzluksiz amalga oshirish kafolati, eng avvalo, uning barqaror hamda huquqiy jihatdan to'g'ri shakllantirilgan moliyaviy ta'minotiga suyanadi.

Zamonaviy sharoitda, ya'ni jinoyatchilik transmilliy tus olib, Darknet tarmoqlari, kiber-ekstremizm va SIM-swapping kabi yuqori texnologik huquqbuzarliklar avj olayotgan bir davrda, tezkor-qidiruv faoliyatini moliyalashtirish usullari ham klassik byudjetlashtirishdan innovatsion sarmoyalashga o'tishni talab etmoqda. Davlat byudjeti mablag'larining tezkor maqsadlar uchun maqsadli sarflanishi, konfidensial hamkorlarni moddiy rag'batlantirish va texnologik bazani yangilash masalalari ma'muriy-huquqiy fanning eng dolzarb tadqiqot obyektlaridan biridir.

TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY BAZASI VA MANBALARI

O'zbekiston Respublikasida tezkor-qidiruv faoliyatini moliyaviy va moddiy-texnika jihatdan ta'minlash qat'iy qonun hujjatlariga asoslanadi. Asosiy huquqiy manba "Tezkor-qidiruv faoliyati to'g'risida"gi Qonun bo'lib, unga muvofiq, TQFni amalga oshiruvchi organlarni moliyalashtirish davlat byudjeti mablag'lari, shuningdek qonunchilikda taqiqlanmagan boshqa manbalar (masalan, idoraviy byudjetdan tashqari jamg'armalar) hisobidan amalga oshiriladi.

Moliyalashtirishning asosiy manbalari quyidagilardan iborat:

- **Davlat byudjeti mablag'lari:** Tezkor bo'linmalar xodimlarining ish haqi, maxsus texnikalar xaridi, tezkor-qidiruv tadbirlarini (TQT) tashkil etish uchun kafolatlangan doimiy moliyaviy resurslar.
- **Byudjetdan tashqari jamg'armalar:** IIVning qonuniy faoliyati orqali shakllanadigan maxsus jamg'armalar mablag'lari. Ular asosan qo'shimcha rag'batlantirish va tezkor vaziyat keskinlashganda favqulodda ehtiyojlarni qoplashga yo'naltiriladi.
- **Xalqaro grantlar va texnik ko'mak:** Transmilliy jinoyatchilikka qarshi kurashish doirasida BMT (UNODC), YXHT kabi xalqaro tashkilotlar tomonidan taqdim etiladigan maxsus asbob-uskunalar (serverlar, ballistik skanerlar va raqamli kriminalistika vositalari).

**MABLAG'LARNING SARFLANISH YO'NALISHLARI VA
MAXFIYLIK REJIMI**

TQF xarajatlari o'zining yashirin tabiati bilan boshqa har qanday ma'muriy yoki iqtisodiy faoliyatdan keskin farq qiladi. Davlat tomonidan ajratilgan sarmoya quyidagi o'ta maxfiy operatsiyalarga sarflanadi:

- **Maxfiy apparat bilan ishlash:** Ichki ishlar organlariga yashirin asosda ko'maklashuvchi shaxslarga (agentlarga) beriladigan muntazam to'lovlar va bir martalik mukofotlar.
- **Konspiratsiya xarajatlari:** Yashirin xonadonlar (yavka), konspirativ korxonalar tashkil etish, yashirin hujjatlar (niqob) tayyorlash va ularni ro'yxatdan o'tkazish xarajatlari.
- **Tezkor tadbirlar logistikasi:** Nazorat ostida olish, tezkor kuzatuv, xarid qilish kabi tadbirlarda transport, texnika, shuningdek "tezkor xarid" (masalan, narkotik yoki qurolni nazorat ostida sotib olish) uchun kerak bo'ladigan naqd pul mablag'lari.

Contact: 99 826 99 56

• **Ijtimoiy himoya:** Maxfiy hamkorlar va tezkor xodimlarning hayoti, sog'lig'iga zarar yetganda, ularni Davlat himoyasiga olish qonuni asosida tibbiy reabilitatsiya qilish va boshqa davlatga/hududga ko'chirish bilan bog'liq xarajatlari.

"HIGH-TECH POLICING" VA RAQAMLI KRIMINALISTIKAGA YO'NALTIRILADIGAN MOLIYAVIY SARMALAR

Raqamli asrda jinoyatlarning fosh etilishi an'anaviy ma'lumot beruvchilardan ko'ra, ko'proq apparat-dasturiy majmualarga suyanadi. Shu sababli moliyaviy resurslarning salmoqli qismi "High-tech policing" infrastrukturasi uchun byudjetlashtirilishi shart.

- **Face-ID va sun'iy intellekt:** Ommaviy jamoat joylarida (aeroport, vokzal, ko'chalar) jinoyatchilarni real vaqt rejimida qidiruvchi biometrik videokuzatuv tizimlarini xarid qilish va litsenziyalarini yangilab borish.
- **OSINT va Kiber-razvedka:** Ochiq manbalardan (ijtimoiy tarmoqlar, Darknet tarmoqlari) katta hajmdagi ma'lumotlarni (Big Data) yig'uvchi va tahlil qiluvchi maxsus dasturiy ta'minotlarni joriy etish.
- **Raqamli Forenzika (Digital Forensics):** Blokcheyn analitika dasturlarini (masalan, kriptovalyuta tranzaksiyalarini kuzatish uchun) va mobil qurilmalarni buzib kiruvchi apparatlarni xarid qilish.

"E-MA'MURIY ISH" TIZIMI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH

Tezkor-qidiruv faoliyatiga ko'proq mablag' jalb qilishning zamonaviy yechimlaridan biri — bu boshqa yo'nalishlardagi sarf-xarajatlarni axborot texnologiyalari orqali qisqartirish va byudjetni iqtisod qilishdir.

Ichki ishlar organlarida "E-Ma'muriy ish" tizimining to'laqonli ishlashi qog'ozbozlik, pochta, arxivlashtirish kabi jarayonlarga ketadigan milliardlab so'm byudjet mablag'larini iqtisod qilish imkonini bermoqda. Ushbu tejalgan davlat

mablag'larini bevosita jinoyat-qidiruv bo'linmalarining moddiy-texnik bazasini boyitishga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir. Qolaversa, "E-Ma'muriy ish" ma'lumotlar bazasi tezkor xodimlar uchun katta axborot manbai hisoblanib, alohida ma'lumot yig'ish uchun ketadigan tezkor xarajatlarni vaqt va moliya jihatdan bir necha barobar qisqartiradi.

XORIJ TAJRIBASI: AQSH, BUYUK BRITANIYA, GERMANIYA VA JANUBIY KOREYA MODELLARI

Tezkor-qidiruv faoliyatini moliyalashtirishda ilg'or xorijiy davlatlar amaliyotini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi:

- **Amerika Qo'shma Shtatlari (AQSh):** FQB (FBI) va Giyohvand moddalarga qarshi kurash boshqarmasi (DEA) faoliyatida moliyalashtirish ikki yo'nalishda boradi: ochiq (texnika va maosh uchun) va yashirin (black budget - qora byudjet). AQShda maxfiy agentlarni moddiy ta'minlash va nazorat ostida xarid tadbirlari uchun Kongress tomonidan maxsus yopiq fondlar ajratiladi. Mablag' sarfi yuzasidan Bosh inspektor (Inspector General) qat'iy yopiq audit o'tkazadi.
- **Buyuk Britaniya (UK):** Milliy jinoyatchilikka qarshi kurashish agentligi (NCA) byudjetini rejalashtirishda "Smart Budgeting" (Aqlli byudjet) qo'llaniladi. Mablag'ning qariyb 30% bevosita raqamli innovatsiyalarga (High-tech policing) sarflanadi. Shuningdek musodara qilingan jinoiy aktivlarning ma'lum foizi (Asset Recovery Scheme) to'g'ridan-to'g'ri operativ bo'linmalarning byudjetiga qaytariladi.
- **Germaniya:** Federal jinoyat politsiyasi boshqarmasi (BKA) moliyaviy jihatdan eng shaffof tizimlardan biriga ega bo'lsa-da, V-Männer (maxfiy ma'lumot beruvchilar) uchun qilinadigan sarf-xarajatlar maxsus "maxfiylik shkalasi" asosida tartibga solinadi va uning ustidan nazoratni faqatgina Federal

Adliya Vazirligi hamda maxsus parlament qo'mitasi yopiq eshiklar ortida amalga oshiradi.

• **Janubiy Koreya:** Politsiya faoliyatini moliyalashtirishda "Smart City" loyihalari integratsiya qilingan. Hukumat transport xavfsizligi va shahar ko'chalariga ajratadigan moliyaviy grantlarning asosiy qismi to'g'ridan-to'g'ri intellektual politsiya texnologiyalariga ketadi. Tezkor xodimlarning "raqamli qurollanishi" uchun markazlashtirilgan fond mavjud.

MAXFIY XARAJATLAR USTIDAN MOLIYA-XO'JALIK VA QONUNIYLIK NAZORATI

Moliyalashtirish qonunchiligining oltin qoidasi shuki, byudjet mablag'lari qanchalik yashirin sarflanmasin, uning qonuniyligi ustidan nazorat o'rnatilishi shart. Tezkor-qidiruv faoliyatida moliya-xo'jalik nazorati o'ziga xos tarzda amalga oshiriladi:

1. **Idoraviy nazorat:** Ichki ishlar vazirligining moliya va nazorat-taftish boshqarmalarining maxsus ruxsatnomasi (dopusk) bo'lgan malakali ofitserlari tomonidan maqsadli audit o'tkazish.
2. **Prokuror nazorati:** O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurori va vakolatli prokurorlar tezkor-qidiruv tadbirlari qonuniyligini nazorat qilish jarayonida o'tkazilgan operatsiyalarning moliyaviy hujjatlarini ham ko'rib chiqadilar. Xususan, tezkor xarid yoki maxfiy texnikaga ishlatilgan davlat puli o'z isbotini topishi va qonuniy asoslanganligi qat'iy tekshiriladi.
3. **Buxgalteriya konspiratsiyasi:** Maxfiy to'lov qaydnomalari va cheklar maxsus raqamlangan kodlar orqali yuritilib, shaxslarning haqiqiy ism-shariflari ko'rsatilmaydi.

ILMIY-AMALIY TAKLIFLAR VA XULOSA

Tezkor-qidiruv faoliyatini moliyalashtirish amaliyotini modernizatsiya qilish, uni raqamli davr talablariga moslashtirish jinoyatchilikning oldini olish va fosh

Contact: 99 826 99 56

etish ko'rsatkichlarini keskin oshirishga xizmat qiladi. Tahlillar asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, jinoyat oqibatida olingan va sud hukmi bilan musodara qilingan mulk (aktivlar) qiymatining ma'lum bir qismini bevosita jinoyatni fosh etgan Ichki ishlar organlarining tezkor-qidiruv bo'linmalari moddiy-texnika bazasini (High-tech uskunalar xarid qilish uchun) rivojlantirish maxsus byudjetdan tashqari jamg'armasiga o'tkazishning huquqiy mexanizmini yaratish (Buyuk Britaniya tajribasi asosida).

Ikkinchidan, "E-Ma'muriy ish" va qoida buzarliklarni qayd etuvchi boshqa raqamli tizimlardan tushadigan jarimalar hisobidan shakllangan jamg'armalar mablag'larining bir qismini huquqbuzarliklar profilaktikasi bilan bir qatorda operativ bo'linmalarning axborot-tahlil taminotini (Serverlar, Data-centerlar) moliyalashtirish uchun maqsadli yo'naltirish.

Uchinchidan, sohada olib borilayotgan innovatsion tadqiqotlar, xususan, TQF iqtisodiyoti, byudjet resurslarini boshqarish va jamoat xavfsizligini ta'minlashga doir ilmiy tahlil natijalarini xalqaro standartlarga moslashtirish. Buning uchun IIV Akademiyasi professor-o'qituvchilari tomonidan tayyorlangan, maxfiylik grifiga ega bo'lmagan uslubiy qollanmalar, xorij tajribasini tahlil qiluvchi ochiq yuridik spravkalar hamda maqolalarni OJS (Open Journal Systems) ochiq jurnallar tizimi hamda Zenodo xalqaro ilmiy bazalarida doimiy e'lon qilib borish va ularga DOI (Digital Object Identifier) raqamlarini biriktirish. Shuningdek, respublika doirasida o'tkaziladigan yuridik anjumanlar materiallarini **SCOP.UZ** (Scientific Conference Open Proceedings) kabi zamonaviy ilmiy platformalarda indeksatsiya qilish orqali milliy xavfsizlik va huquqni muhofaza qilish fanining global maydondagi nufuzini yuksaltirish.

Xulosa qilib aytganda, ichki ishlar organlari tezkor-qidiruv faoliyatining samaradorligi bevosita moliyalashtirish tizimining moslashuvchanligi,

xarajatlarning kafolatlanganligi hamda raqamli innovatsiyalarni xarid qilish uchun zarur bo'lgan investitsiyalarning o'z vaqtida ajratilishiga chambarchas bog'liqdir.

REFERENCES:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining "Tezkor-qidiruv faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. 25.12.2012 yildagi O'RQ-344-son. [Elektron resurs] // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, <https://lex.uz>.
3. O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni. 16.09.2016 yildagi O'RQ-407-son.
4. Xudoyberdiyev A.A. "Ma'muriy ishlarni yuritish kafolatlari va huquqni qo'llash amaliyoti". O'quv qo'llanma. – Toshkent: IIV Akademiyasi, 2024.
5. Qurbonov M. M. "Raqamlashtirish sharoitida jamoat xavfsizligini ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari va E-Ma'muriy ish tizimining ahamiyati" // O'zbekiston qonunchiligi tahlili jurnali. – Toshkent, 2024.
6. Federal Bureau of Investigation (FBI). "Annual Financial Report and Operational Budget Strategy". U.S. Department of Justice, Washington D.C., 2023.
7. National Crime Agency (NCA). "Annual Plan and Asset Recovery Scheme Report". HM Government, London, 2023.
8. Lee, H., & Kim, J. "Smart Policing and Financial Optimization in Public Security: The South Korean Experience". Asian Journal of Criminology, 2021.
9. Europol. "Strategic Funding for High-Tech Policing and Digital Forensics". The Hague, 2022.
10. Omelchenko, O. A. "Operativ-qidiruv faoliyati iqtisodiyoti va maxfiy moliyalashtirish asoslari". Huquq va xavfsizlik jurnali, 2022.

